

5
C3

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C3

ASIA: _____

Kööpenhaminassa olevan lähetystön raportti n:o 1.

Ministeri Pajula

9/1 1941

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

2/95 Pal. 41

KIRJELMÄ nro 31/10.

Kööpenhamina-SSA 9 P:nÄ tammi-KUUTA 19 41, 13/1-41

VIITTAUS:N

P:nÄ KUUTA 19 P:TTY nro

VIITTAUS: D.U.M. / 19

5 C3

Ulkoasiainministeriö-LLE

ASIA: Raportti.

Tämän ohella lähetystö kunnioittaen lähettää Ministeriölle raporttinsa N° 1, jonka nimikkeenä on "Stauningin hallitus vielä kerran".

Ministeri *Panorainen*

2 / 95 Sal 8-41
Salaainen.

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.
RAPORTTI n:o 1.
Kööpenhamina-ssa 9 p:nä tammi-kuuta 19 41.

12/1-41

5 C3

Asia: Stauningin hallitus
vielä kerran.

Olen raporteissani monta kertaa käsitellyt kysymystä Stauningin hallituksen asemasta. Aiheen siihen on antanut se seikka, että tämä kysymys on ollut täällä jatkuvasti yleisen mielenkiinnon kohteena, jotenka siihen on ollut pakko tuon tuostakin uudelleen palata. Asiallahan on sitäpaitsi huomiota herättävä ulkopoliittinen tausta, joka antaa sille laajemman kantavuuden, kuin mikä pienten maiden hallituskriiseillä yleensä on.

Syynä siihen, että tällä hetkellä taas otan asian puheeksi, on se, että huhut Stauningin hallituksen pikaisesta kulkumisesta ovat viime päivinä olleet erityisen itsepintaisia. Asiasta puhutaan kaduilla ja turuilla ja kaikki tuntuvat olevan vakuutettuja siitä, että tällä kertaa hallituksen vaihdos todella tapahtuu.

Olen tiedustellut asiaa sekä ministeri Scaveniukselta että ulkoministeriön kansliapäälliköltä, ministeri Mohrilta, mutta he ovat ymmärrettävästi kyllä sangen vaiteliaita. Samoin myös poliitikot, joiden voin edellyttää olevan tapahtumien tasalla. Sen verran olen kuitenkin voinut todeta, että Saksan lähettiläs von Renthe-Fink, joka ennen joulua ja nyt taas uudelleen näinä

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalle:

- Tavallinen.
- Tavallinen ja lisäksi _____ ministeriölle.
- Ei ulkomaadustuksen tiedoituksiin.
- Ei ulkomaadustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

päivinä on käynyt Berlinissä, on eri kertoja esittänyt asianomaisille tanskalaisille toivomuksia siitä, että Tanskan hallitus on uusittava, jos luottamuksellisia suhteita Saksan kanssa halutaan. Kuinka voimakkaita nämä toivomukset ovat olleet ja miten perusteellinen uusimisen tulisi olla, siitä en ole voinut saada varmoja tietoja.

Huhut sen sijaan ovat sitä varmempia. Väitetään, että herra von Renthe-Finkin vaatimukset olisivat olleet hyvinkin jyrkkiä, jopa jyrkempiä kuin hänen Berlinistä saamansa ohjeet, mikä taas johtuisi siitä, että hänelle olisi asemansa säilyttämiseksi välttämätöntä saada aikaan mahdollisimman perusteellinen muutos tšekäläisessä hallitusjärjestelmässä. Mitenkä tämän asian laita on, en voi sanoa, mutta tulos näyttää joka tapauksessa olleen hänen kannaltaan melko tyydyttävä, sillä yleinen mielipide tässä maassa näyttää nyt olevan valmiimpi alistumaan hallituksenvaihdokseen, kuin mitä se aikaisemmin on ollut. Kuulee jo yhden ja toisen demokratian uskollisen kannattajan, vieläpä virallisessa asemassa olevan, mielipiteenään lausuvan, että Stauning on jo vanha ja väsähtänyt mies, jotenka olisi aika hänen astua syrjään. Paitsi Renthe-Finkin esityksiä lienee mielialan muuttumiseen osaltaan vaikuttanut Saksan lehdissä yhä toistuvat kirjoitukset, joissa vaaditaan Tanskan hallituksen uusimista.

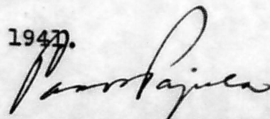
Täytynee näin ollen pitää luultavana, että Stauningin hallituksen päivät alkavat vähitellen olla luetut. Sosiaalidemokraattien laajoissa piireissä nauttii Stauning edelleen jakamatonta kannatusta, mutta puolueen sisäpiirien sanotaan olevan valmiita hänet hylkäämään. Kysymys tuntuu tällä hetkellä ole-

van vain siitä, mikä hallitus tulee hänen hallituksensa sijaan. Eduskuntapiireissä vaaditaan tietysti hallitusta, joka nauttii Rigsdagin kannatusta ja joka on kokoonpantu puolueiden luottamusmiehistä. Kun tällaisen täysin parlamentaarisen uuden hallituksen aikaansaaminen nykyoloissa kuitenkin näyttää vaikealta, ovat yhä laajemmat piirit alkaneet harkita sitä mahdollisuutta, josta jo kauan aikaa on ahtaamissa piireissä puhuttu, että muodostettaisiin jonkun poliitikon johdolla ammattimiesten hallitus. Tämän tapaisen hallituksen pääministerinä mainitaan tällä kertaa nykyinen sisäministeri Knud Kristensen, joka kuuluu venstre-puolueeseen (maalaisliittoon). Toinen nimi, jonka tässä yhteydessä olen kuullut, on samaan puolueeseen lukeutuva ent. pääministeri Madsen-Mygdal.

Täkaläiset kansallis-sosialistit vaativat tietysti täyden askeleen ottamista ja siirtymistä autoritääriseen hallitusjärjestelmään. Tanska, joka heidän mielestään nykyisin on "väsynneiden parlamentaarikkojen lepokoti", ei saa jäädä uuteen Eurooppaan miksikään "demokraattiseksi museoksi!" Kansallis-sosialisteilla ei kuitenkaan ole kannatusta millään muulla taholla tässä maassa, jotenka heidän toivomuksillaan, mikäli tanskalaisista itsestään on kysymys, ei ole mitään toteutumisen mahdollisuuksia.

Tilanteen kehitys riippuu nyt toiselta puolen siitä, mitä Saksa loppujen lopulta vaatii, toiselta puolen taas siitä, miten pitkälle Tanskan hallitus- ja eduskuntapiirit, joiden kanssa kuningas on solidaarinen, voivat myönnetyksissään mennä. Katastroofia en luulisi tulevan, vaan pikemminkin otaksun, että ristiriita ainakin tällä kertaa päättyy johonkin kompromissiin.

Kööpenhaminassa, 9 p:nä tammikuuta 1947.

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 3

ASIA: _____

Kööpenhaminassa olevan lahetystö rap. n:o 2.

Ministeri Pajula

29/1 - 1941

ULKOASIAINMINISTERIÖN
 3/95 Gal 11141
 31/1-41
 KIRJELMÄ OSASTO ASIA
 5 | C3

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 132/54.

Kööpenhamina-SSA 29 P:NÄ tammi- KUUTA 19 41.

VIITTAUS:

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö-LLE

ASIA: Raportti.

Tämän ohella lähetystö kunnioittaen lähettää Ministeriölle raporttinsa N:o 2, jonka nimikeenä on "Tilanteen kehitystä Tanskassa."

Ministeri

Panaskijula

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 2.

Kööpenhamina-ssa 29 p:nä tammikuuta 1941. 3/95 Pal. S - 41

Asia: Tilanteen kehitystä

Tanskassa.

Viime raportissani t.k. 9 pltä kerroin, että täällä vuoden vaihteessa aivan yleisesti luultiin Stauningin hallituksen olevan menevillä mättäillä saksalaisten painostuksen johdosta. Omasta puolestani oli minun vaikea uskoa, että asiat olivat menneet niin pitkälle, sillä niiden havaintojen perusteella, joita valtauksen aikana olen täällä tehnyt, olin tullut siihen käsitykseen, että sekä saksalaisten että tanskalaisten taholla on vilpittömästi halua mennä sovitteluissa melko pitkälle ja siten välttää avoimen ristiriidan syntymistä.

Totean nyt, että "kriisi", joka kaikkesta päättäen to-della on ollut olemassa, näyttää ainakin tällä kertaa menneen onnellisesti ohi. Ristiriidan aiheena on ollut, paitsi yleistä tyytymättömyyttä siihen, että Tanska hitaanlaisesti ja vastahakoisesti mukautuu niihin vaatimuksiin, joita sille Euroopan uudelleenjärjestelyn nimessä on Saksan taholta tehty, myöskin eräitä konkreettisia kysymyksiä, joihin nähden on ollut vaikeata päästä yhteisymmärrykseen.

Yksi tällainen kysymys aiheutui erästä vakoilujutusta, johon oli sekaantunut neljä tanskalaista upseeria. Mainitut hen-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kilöt, joista yksi vangittiin Berlinissä ja muut Tanskassa, olivat harjoittaneet vakoilua Englannin hyväksi ja olisi heidät Saksan lakien mukaan ollut tuomittava saksalaisessa sota-oikeudessa, mikä olisi merkinnyt kuolemantuomiota jokaiselle heistä. Vaikeiden neuvottelujen jälkeen saatiin saksalaiset viranomaiset suostumaan siihen, että kyseessä olevat tanskalaiset luovutettiin Tanskan oikeuden tuomittaviksi, mutta sitä ennen oli Tanskan rikoslain vakoilua koskevia rangaistumääriä kovennettava. Rigsdag hyväksyi kiireellisessä järjestyksessä tarpeellisen lainmuutoksen, mikä julkaistiin 18 p:nä kuluvaan tammikuuta, ja suostui myöskin siihen, että uusi laki sai taannehtivan vaikutuksen, joten sitä voitiin puheenaolevaan tapaukseen soveltaa. Päärikollinen tuomittiin sitten elinkautiseen kuritushuoneeseen ja muut eri pitkiin vapausrangaistuksiin ja niin saatiin tämä vaikea kysymys molemminpuolisten myönnytysten kautta pois päiväjärjestyksestä.

Toinen kysymys, joka tanskalaisille on ollut vieläkin kipeämpi, on niinkään näinä päivinä saanut ratkaisunsa. Saksalaiset olivat joku aika sitten tarjoutuneet ostamaan 12 tanskalaista torpeedovenettä, joista 6 verrattain uutta ja 6 vanhempaa. Hallitus hylkäsi tarjouksen, katsoen sota-alusten myynnin Tanskan puolueettomuuden rikkomiseksi. Silloin Saksan taholta esitettiin uhkavaatimus, että alukset oli rekvisitiotietä ilman muuta luovutettava, mihin vaatimukseen hallitus on katsonut olevansa pakotettu alistumaan. Asia on herättänyt harmia ja pahaa mieltä tanskalaisten keskuudessa, vaikkakin tällaisia vaatimuksia Saksan sotilasviranomaisten puolelta on jo kauvan voitu odottaa. Sanomalehdet vaikenivat tietysti asiasta, mutta on tieto tapahtumasta siitä huolimatta levinnyt ympäri Tanskan.

Edelleen ovat saksalaiset olleet peräti tyytymättömiä eräiden tanskalaisten poliitikkojen toimintaan ja vaatineet, että heidän on lopetettava politikoimisensa. Huomattavin näistä on konservatiivisen puolueen johtaja Christmas Møller, joka muutamia kuukausia sitten saksalaisten painostuksesta oli pakotettu jättämään kauppaministerin paikkansa nykyisessä kokoomusministeriössä ja nyt äskettäin eroamaan kansanedustajan toimestaan sekä kaikista puolueensa luottamustehtävistä. Myöskin on hänen täytynyt luopua poliittisten kokousten ja puheiden pitämisestä, mikä monien vuosien kuluessa on kuulunut hänen mieliharrastuksiinsa. Syrjästäkatsojana on minun sanottava, että Christmas Møller on varomattomuudellaan suureksi osaksi itse aiheuttanut häneen kohdistetut toimenpiteet, sillä hän on useissa eri tilaisuuksissa jokseenkin avoimesti tuonut ilmi saksalaisvastaiset mielipiteensä ja unohtanut vanhan hyvän totuuden: puhuminen on hopeaa, mutta vaikeneminen kultaa. Valitettavasti ovat eräät muutkin tanskalaiset poliitikot esiintyneet liian avosuisesti, mikä miehittyssä maassa on omiaan aiheuttamaan turhia hankauksia ja selkkauksia.

Vihdoin on Saksan taholta esitetty vakavia huomautuksia muutamien sanomalehtien, kuten Nationaltidenden ja Børsenin päätoimittajia vastaan, jopa vaadittu - sikäli kuin huhut tietävät - heidän eroankin. Asia on kuitenkin saatu jollain tavoin sovinnossa järjestetyksi ja olen huomannut, että mainitut lehdet, samoin kuin muutkin, ovat viime aikoina kirjoitelleet melko lailla varovampaan sävyyn kuin aikaisemmin.

Kuten jo mainittu, eletään täällä nykyisin poliittisessa mielessä vähemmän jännittyneitä aikoja. Siihen on, paitsi edellä kertomiani seikkoja, vaikuttanut myöskin se, että saksalai-

set lehdet, sikäli kuin täällä on voitu havaita, ovat näinä viikkoina olleet verrattain pidättyviä Tanskaa koskevissa kirjoituksissaan, mikä täällä on mielihyvin todettu. Niinikään on Tanskassa tehnyt hyvän vaikutuksen saksalaisen tohtori Draegerin Kööpenhaminan tanskalais-saksalaisessa yhdistyksessä äskettäin pitämä puhe, joka oli huomattavan sovinnollinen. Tosin näyttää Saksassa, sikäli kuin lähetystösihteeri Heikkilän sanomalehtikatsauksesta voi päätellä, tästä samasta puheesta vedetyn se johtopäätös, että "Tanskan sisäiset olot tullaan muuttamaan, mikä ei voi olla vaikuttamatta sen tulevaisuuteen myöskin ulkopoliittikan kannalta." Voihan näin tietysti käydä, mutta vaikealta tuntuu vetää tätä johtopäätöstä nimenomaan Draegerin lausunnosta. Tiukempia sellaisia on täällä sekä kuultu että luettu ja yhtä arvovaltaiselta taholta.

Minulla oli viikko sitten tilaisuus pitempään keskusteluun Saksan täkäläisen lähettilään von Renthe-Finkin kanssa. Huomasin kyllä hänen lausunnoistaan jonkunlaista tyytymättömyyttä tanskalaisia kohtaan, joilla hänen mielestään verrattuna muihin kansoihin oli erinomaisen hyvät oltavat niinhyvin elintarveasioissa kuin kaikissa muissakin suhteissa. Mitään uhkauksia tai viittauksia odotettavissa oleviin pakkotoimenpiteisiin tanskalaisia vastaan en kuitenkaan voinut hänen puheissaan havaita.

Lopuksi, vaikka ulkopuolella tämän raporttini aiheen, haluaisin mainita, että v. Renthe-Fink kosketteli keskustelumme aikana myöskin yleistä sotapolitiikkaa. Hänen mielestään Italian tappioilla Kreikassa ja Afrikassa ei ollut mitään merkitystä sodan lopputulokseen nähden, sillä sota ratkaistaisiin joka tapauksessa muualla. Hän luuli, että Kreikan ja Italian välillä tulisi ennenpitkää rauha ja sanoi, että Saksa kyllä voisi pakottaa Kreikan myöntäväisyyteen. Saksa on tarpeen tullen ti-

laisuudessa marssittamaan joukkonsa Bulgarian kautta Kreikkaa vastaan eikä Turkki tulisi tässä tapauksessa, kaikista sopimuksistaan huolimatta, panemaan tikkua ristiin Kreikan hyväksi.

Kööpenhaminassa, 29 pnä tammikuuta 1941.

Ruostojärvi

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C3

ASIA:

Koöpeuhaminassa olevan lahetystö raportti n:o 3.

Ministeriö Pajula

14/3 1941.

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 403/149.

Kööpenhamina-SSA 14 P:nÄ maalis-KUUTA 19 41.

VIITTAUS: N

P:nÄ KUUTA 19 P.TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö- LLE

ASIA: Raportti.

Tämän ohella lähetystö kunnioittaen lähettää Ministeriölle raporttinsa N:o 3, jonka nimikkeenä on "Tanska suursodan aattona".

Ministeri. *Parronajinen*

NM
4/95 Sal. 2-41
17/3-41
KASTO
5 03

Jäijennös	Laati	Puhtaaksikirjoitti	Varmensi	Allekirjoitti	

KÖÖPENHAMINA-

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 3.

Kööpenhamina- ssa 14 p:nä maalis- kuuta 19 41.

4/95 Sal. S - 41

Asia: Tanska suursodan aattona.

17/3-41

5 09

Tanskassa on viimeisinä viikkoina eletty poliittisissa samoin kuin muissakin suhteissa jokseenkin rauhallisia aikoja. Viime syksyn ja loppuvuoden kuluessa luultiin yleisesti, että Stauningin hallituksen elämä riippui hiuskarvan varassa. Kaikenlaisia vaatimuksia esitettiin Stauningia vastaan sekä Saksan takäläisen diplomaattisen edustuksen että Saksan sanomalehdistön taholta, mutta ne eivät kuitenkaan johtaneet hallituksen kukistumiseen ja tällä hetkellä näyttää siltä, että hallitus istuu lujemmin paikallaan kuin milloinkaan ennen valtauksen aikana.

Tämä johtuu suurelta osaltaan siitä, että Stauning on vanhana taktikkona peräytynyt hyvässä järjestyksessä asemasta toiseen, jättäen saksalaisten määräysvaltaan vähitellen kaikki tärkeimmät asiat. Ulkonaisesti näyttävät olot taällä olevan jokseenkin ennallaan, mutta todellisuudessa ei hallituksella ole paljonkaan sanottavaa muissa kuin sellaisissa asioissa, mitkä eivät saksalaisia kiinnosta. Erityisesti ovat ulkomaankauppa, matkustajaliikenne ulkomaille ja sanomalehdistö mitä tarkimman saksalaisen kontrollin alaisia.

Stauningin tarkoituksena on tietysti voittaa aikaa ja

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi _____ ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

säilyttää nykyinen hallitusjärjestelmä mahdollisimman koskemattomana yli sodan myrskyjen, jolloin palattaisiin jälleen entisiin oloihin. Olen vakuutettu siitä, että niinhyvin Stauning kuin kaikki poliittiset järjestöt kansallissosialisteja tietysti lukuunottamatta, sekä suurin osa kansaa edelleen suhtautuu vihamielisesti saksalaisiin ja toivoo Englannin voittoa. Kuitenkin olen keskusteluissani lukuisten eri henkilöiden kanssa voinut todeta, että niiden piirien luku, jotka uskovat Saksan voittoon, on kasvamassa. Niinikään näyttää se käsitys yhä enemmän voitettavan alaa, että Tanska ehkä sittenkin voisi saada melko siedettävät olot - tarkoitan lähinnä taloudellisessa suhteessa - jos Saksan suunnittelema Uuseurooppa-ajatus toteutuu.

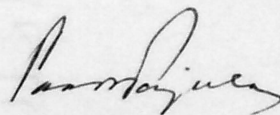
Myöskin Stauning alkaa jo laskelmissaan ottaa huomioon sen mahdollisuuden, että sodan jälkeen muodostuu Saksan johtama Euroopan valtioiden liitto ja näkee tällaisessa asioiden kehityksessä jopa valopuoliakin. Muutamia päiviä sitten Studenter-samfundetissa pitämässään poliittisessa puheessa hän m.m. lausui: "Tämä uudelleenjärjestely vaatii Euroopan sisäistä yhteistoimintaa ja se tulee kulkemaan Saksasta tuntemaamme suunnitelmatalouslinjaa pitkin. Tämä merkitsee varmasti huomattavaa etua sen suunnitelmattomuuden rinnalla, joka tähän saakka on vallinnut liberaalisen yhteiskunnan olennaisena osana ja joka pääasiallisesti perustuu egoismiin." Tähän uudelleenjärjestelyyn, mikäli se on järkevä ja hienotunteinen ("fornuftig og hensynsfuld"), voisi Tanskakin osallistua, selitti Stauning, jos se saa säilyttää "kielensä, kuninkansa, lippunsa ja valtiosääntönsä". Se että Stauningia vanhana sosialistina ei miellytä egoismiin perustuva talous-

järjestelmä, on vanha ja tunnettu asia, mutta että kuningas, jota hän tähän saakka on pitänyt jokseenkin tarpeettomana tekijänä hyvin järjestetyssä yhteiskunnassa, nyt on noussut arvonannossa maan kielen, lipun ja valtiosäännön rinnalle, on uutta ja mielenkiintoista.

Muita pohjoismaita kohtaan tunnetaan Tanskassa nykyisin kasvavaa harrastusta. Sikäli kuin vastenmielisyys Saksaa vastaan on valtauksen jälkeen lisääntynyt, on pohjoismaiden yhteensuuluvaisuuden aate voimistunut. Suomea kohtaan on sodastamme lähtien ollut lämmin myötätunto, joka on ilmennyt monessa muodossa, ja Ruotsin kanssa veljeillään innokkaasti, mistä viimeisinä todistuksina ovat täällä tuonnottain vietetty Ruotsin viikko ja näinä päivinä Tukholmassa alkava tanskalainen viikko. Myöskään Norjaa ei unohdeta, jota m.m. osoittaa pari viikkoa sitten Norjan hätäakarsivien hyväksi toimeenpantu suuri ohjelmallinen illanvietto. Saksalaisella taholla katsotaan hieman karsaasti pohjoismaista yhteistyötä ja koetetaan vilkastuttaa tanskalais-saksalaisen yhdistyksen toimintaa m.m. hankkimalla sen kokouksiin tuon tuostakin hyviä esitelmänpitäjiä Saksasta.

Suurpolitiikasta ei täällä tiedetä mitään. Ne otaksut tapantumien kulusta, joita kuulee lausuttavan, eivät ole sen arvoisia, että niitä kannattaisi panna paperille.

Kööpenhaminassa, 14 päivänä maaliskuuta 1941.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C3

ASIA: _____

Köpenhaminassa olevan lähetijän raportti n:o 54.

Ministeri Pajula

29/4 1941

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 684/221.

Kööpenhamina-SSA 29 P:NÄ huhti- KUUTA 19 41.

VIITTAUS:

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMI

8/95 Gal. S - 41.

45-41

OSASTO

5 C3

Ulkoasiainministeriö- LLE

ASIA: Raportti.

Tämän ohella lähetystö kunnioittaen lähettää Ministeriölle raporttinsa N:o 4, jonka nimikkeenä on "Tietoja sotilaallisesta tilanteesta Tanskassa".

Ministeri

Paavola

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 4.

Kööpenhamina-ssa 29 p:nä huhti-kuuta 1941.

8/95 Gal. S - 41.

Asia: Tietoja sotilaallisesta
tilanteesta Tanskassa.

45-41

OSASTO

5 C3

Tanskassa kulkee elämä edelleen rauhallista latuaan. Sodan mainingit ulottuvat tänne vain sikäli, että englantilaiset lentokoneet käyvät silloin tällöin pommittamassa saksalaisten varustuksia etupäässä Jyllannin länsirannikolla. Viikko sitten pistäytyivät ne myös Kööpenhaminan yläpuolella, pudottamatta kuitenkaan tänne pommeja. Sen sijaan lienevät ne heittäneet miinoja Juutinraumaan Kööpenhaminan ja Malmön välille sekä Isoon ja Väheään Beltiin.

Saksalaista sotaväkeä on Själlannissa yksi täydellinen divisioona, jonka päämaja on Kööpenhaminassa. Jyllantiin on sijoitettu vaihdellen 10,000 - 15,000 miestä, joiden päämaja on Viborgin kaupungissa. Fyenin saarella on 1,000 - 1,200 miestä, Bornholmilla satakunta sotilasta ja muilla saarilla vain satamain vahtimiehiä. Sotaväkeä on kuljetettu Jyllannin kautta pohjoiseen päin melko runsaasti - tarkkoja tietoja ei ole saatavissa - takaisinpäin huomattavasti vähemmän.

Tultuaan tänne ottivat saksalaiset heti haltuunsa Tanskan kaikki lentokentät, luvultaan 8 kappaletta. Uusia lentokenttiä he ovat rakentaneet 4, kaikki Jyllantiin. Sen ohessa ovat

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

he niinikään Jyllantiin rakentaneet erinäisiä varustuksia, kasarmeja, kasematteja y.m. Huhut siitä, että he olisivat suorittaneet linnoitustöitä strategisesti varsin tärkeällä Bornholmin saarella ovat suuresti liioitellut, sillä todellisuudessa lienee siellä sangen vähän tehty.

Kun vielä lisään, että saksalaiset ovat ottaneet Tanskan 6 suurinta ja uusinta torpedovenettä, luulen että olen pääkohdittain selostanut kaiken sen, mikä täällä sotilaalliselta kannalta katsoen on merkittävää.

Lopuksi mainitsen, että suhteet saksalaisten miehitysjoukkojen ja tanskalaisen sotaväen välillä ovat kaikin puolin korrektit. Mitään huomattavampia kannauksia saksalaisten sotilaitten ja siviiliväestön välillä ei myöskään ole sattunut.

Kööpenhaminassa, 29 päivänä huhtikuuta 1941.

Rasmussen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C3

ASIA: _____

Kööpenhaminassa olevan lähetystön raportti n:o 5.

Ministeri Pajula

2/5 1941.

ULKOASIAINMIN

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

9/95 Pal. 2-41

KIRJELMÄ n:o 690/222.

575-41	10
	00070
5	C3

Kööpenhamina-SSA 2 P:NÄ touko- KUUTA 19 41.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D.U.M. / 19

Ulkoasiainministeriö-LLE

ASIA: Raportti.

Tämän ohella lähetystö kunnioittaen lähettää Ministeriölle raporttinsa N: 5, jonka nimikkeenä on "Grönlannin kysymys".

Ministeri *Ronstajula*

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 5.

Kööpenhamina-ssa 2 p:nä touko-kuuta 1941.

Asia: Grönlannin kysymys.

9/95 Sal. 3 - 41

75-41
5 CB

Päivän cause célèbre Tanskassa on luonnollisesti Grönlannin kysymys. Tieto siitä, että Tanskan Washingtonin lähettiläs Kauffmann oli omavaltaisesti ja keneltäkään lupaa kysymättä tehnyt Yhdysvaltain ulkoministerin kanssa sopimuksen, jonka kautta Yhdysvallat ottivat Grönlannin suojelukseensa ja varasivat itselleen oikeuden rakentaa sinne meri- ja lentosatamia sekä varustuksia, tuli Tanskan hallitukselle ja suurelle yleisölle täydellisenä yllätyksenä. Sotilas- ynnä muissa asiantuntijapiireissä oli tosin kauvan epäilty, että täten tulisi ennemmin tai myöhemmin käymään sodan kauvemmin jatkuessa, mutta että se tapahtuisi näin nololla tavalla, sitä ei kukaan ollut odottanut.

Kauffmannin menettelyä selitetään osittain sillä, että hän, ollen naimisissa amerikkattaren kanssa, on siinä määrin amerikkalaistunut, että katsoo asioita enemmän amerikkalaisen kuin tanskalaisen silmillä, osittain myös sillä, että hän ilmeisesti on ollut Yhdysvaltain ulkoministeriön taholta voimakkaan painostuksen alaisena. Otaksutaan että Rooseveltille on ollut tärkeätä uskotella omille maamiehilleen, että oli tehty täysin laillinen kansainvälinen sopimus, vaikka todellisuudessa oli kysymyksessä karkealaatuinen anastus. Täällä huomautetaan, että sopimuskomedian

JAKELUOHJE:

: Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

anastusluonne ilmenee erityisen selvästi 10 artiklasta, jossa sanotaan: "Tämä sopimus on voimassa siihen saakka, kunnes tullaan yksimielisiksi siitä, että nykyiset vaarat Amerikan kontinentin rauhalle ja turvallisuudelle ovat lakanneet." Kun yksimielisyyteen tietenkään ei voida päästä ilman Yhdysvaltain suostumusta, on siitä seurauksena, että Yhdysvallat voivat tämän "sopimuksen" perusteella pitää Grönlantia hallussaan niin kauvan kuin haluavat. Ja että ne sitä haluavat, siitä ei täällä ole kenelläkään mitään epäilystä.

Vaikka Tanskassa varsin yleisesti pidetään Grönlantia nyt lopullisesti menetettynä ja sitä myös pahoitellaan, on myöskin olemassa melko laajoja piirejä, jotka iloitsevat siitä, että Yhdysvallat ovat ottaneet Grönlannin haltuunsa eikä Saksa. Näissä piireissä uskotaan Englannin lopulliseen voittoon ja toivotaan, että Tanska sitten rauhan tultua jossain muodossa saa korvauksen menetyksestään. Näissä samoissa piireissä löytyy niitäkin, jotka pitävät Kauffmannia milteipä kansallissankarina. Sanomalehdistö puolestaan ei enää kirjoita mitään Grönlannin asiasta eikä sillä taholla - kansallissosialistien äänenkannattajaa lukuunottamatta - ole havainnut erikoisempaa katkeruutta Yhdysvaltoja kohtaan asian johdosta.

Tanskan Grönlannin politiikan johtavana periaatteena on ollut sikäläisen vanhan alkuasukasväestön säilyttäminen, turvaaminen ja sivistäminen. Maata on koetettu suojella vahingolliselta ulkolaiselta vaikutukselta eikä sinne ole laskettu seikkailijoita ja hyödyntävoittelijoita maata ryöstämään. Tuloksena on ollut alkuasukkaiden sivistys- ja elintason huomattava kohoaminen, mikä kaikki nyt joutuu vaaraan, kun amerikkalaiset suurin joukoin saapuvat sinne omine intresseineen.

P alaan vielä lopuksi ministeri Kauffmanniin. Hallitus erotti hänet luonnollisesti heti virastaan ja velvoitti hänet saapumaan kotimaahan tiliä tekemään toimistaan. Samalla määrättiin lähetystösihteeri Blechingberg asiainhoitajana edustamaan Tanskaa Washingtonissa. Kauffmann ei kuitenkaan noudattanut hallituksen määräyksiä ja esiintyy edelleen Tanskan lähettiläänä. Yhdysvaltain hallitus puolestaan ei tunnusta Blechingbergiä eikä edes anna hänen nostaa lähetystön varoja pankkitililtä, mistä on seurauksena että Tanskan hallituksen on pakko toistaiseksi lähettää lähetystön palkka- ynnä käyttövarat hänen yksityistililleen. Täältä käsin katsottuna on vaikeata nähdä, milloin ja millä tavoin tämä harvinaislaatuinen riita tulee päättymään.

Kööpenhaminassa, 2 päivänä toukokuuta 1941.

Rovostajunen

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C₃

ASIA:

Kööpenhaminassa olevan lähetystön rap. 6.

Ministeri Rajala.

23/5 1941.

Salainen.

..... KÖÖPENHAMINA-..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ nro 822/262.

Kööpenhamina- SSA 23 P: NÄ touko- KUUTA 19 41.

VIITTAUS: N

..... P: NÄ KUUTA 19 P: TTY nro

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö-LLE

ASIA: Raportti.

Lähetystö lähettää kunnioittaen oheisena Ministeriölle raporttinsa N:o 6, jonka nimikkeenä on: "Tanskan ja Islannin suhteet".

Ministeri

Parrhajula

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 6.

Kööpenhaminassa 23 p:nä touko-kuuta 1941

10/96 Re. 41
26/5-41

Asia: Tanskan ja Islannin
suhteet.

5 C3

Tanskaa on lyhyen ajan kuluessa kohdannut kaksi vastoinkeymistä. Huhtikuussa Yhdysvallat anastivat Grönlannin - muodollisesti oli tosin kyseessä vain "suojelukseseen ottaminen", mutta tosiasiallisesti anastus - ja nyt toukokuussa Islanti ilmoitti katkaisevansa vuosisataiset siteensä Tanskaan. Grönlannin kysymyksestä olen jo aikaisemmin raportoinut, tällä kertaa kirjoitan muutaman sanan Islannin huomiota herättäneestä menettelystä.

Tanskan - Islannin kesken vuonna 1918 tehdyn liittosopimuksen mukaisesti on kumpikin puoli oikeutettu vuoden 1940 päätyttyä ehdottamaan neuvotteluja liittosopimuksen tarkistamisesta ja elleivät neuvottelut kolmen vuoden kuluessa johtaisi uuteen sopimukseen, katkaisemaan valtiosuhteiden. Kun mitään neuvotteluja sodan aiheuttaman tilanteen vuoksi nyt ei voida aikaansaada, on Islannin Alting kiiruhtanut tiedoittamaan Tanskan hallitukselle, että Islanti ei aijo jatkaa valtiosuhteita, vaan julistautuu riippumattomaksi tasavallaksi, niin pian kuin liittosopimus on muodollisesti kumottu.

Mitä Altingin tiedoitukseen tulee, oli se niinhän Tanskan hallitukselle kuin tšekäläisille islantilaisillekin täy-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

dellinen yllätys. Täällä tiedettiin kyllä, että Islannissa oli olemassa verrattain voimakas pyrkimys päästä kokonaan irti liittosuhteesta Tanskaan, mutta luultiin kuitenkin, että odotettavissa olevien kolmivuotisten neuvottelujen aikana päästäisiin jonkunlaiseen yhteisymmärrykseen Islannin kanssa. Ei luultu, että Islanti, jossa on ainoastaan noin 120,000 asukasta, taloudellisesti kykenisi itsenäisenä valtiona ylläpitämään ulkomaista edustusta y.m. eikä myöskään uskottu, että Islanti heittäytyisi jonkun muun maan yhteyteen elettyään yhtäjaksoisesti lähes 600 vuotta Tanskan kuninkaan alaisena.

On luonnollista, että täällä on paljon keskusteltu siitä, mitkä motiivit ovat aiheuttaneet kyseessä olevan toimenpiteen. Epäilemättä ovat Islannin sisäpoliittiset syyt osaltaan siihen myötävaikuttaneet. Niiden esittäminen tässä veisi kuitenkin liian pitkälle. Jokseenkin yksimielisiä ollaan siitä, että ulkopoliittisilla näkökohdilla sittenkin on ollut ratkaiseva vaikutus asian esilleottamiseen nimenomaan tällä hetkellä. Islantilaisella johtavalla taholla täällä Tanskassa ollaan sitä mieltä, että Englanti ja Yhdysvallat ovat harjoittaneet painostusta Islannissa. Nämä maat näyttävät laskevan - niin arvellaan - että Tanska tulee sodan jälkeenkin jäämään riippuvaisuussuhteeseen. Saksasta, minkä vuoksi anglosaksilaisille maille on tärkeätä hyvissä ajoissa laajentaa "elintilaansa" näissä osissa maapalloa, ennenkuin ne joutuvat saksalaisten vaikutuspiiriin.

Olivatpa Altingin motiivit mitkä tahansa, tanskalaisella taholla ei haluta millään tavoin vastustaa islantilaisten eropyrkimyksiä. Toivotaan kuitenkin, että täydellinen valtio-oikeudellinen ero sittenkin voidaan välttää ja huomautetaan, että jo-

kaisen kahden pohjoismaan välisen siteen katkeaminen muodostuu tappioksi koko Pohjolalle, jonka varsinkin nykyaikana olisi mahdollisimman paljon vedettävä yhtä köyttä ja huolellisesti säilytettävä kaikki omistamansa arvot.

Lopuksi mainitsen, että täällä tiedetään nykyisin Islannin oloista hyvin vähän. Islannin lähetystökään ei saa kuu-kausimääriin kirjeitä kotimaastaan. Taloudelliset vaikeudet kuuluvat sielläkin olevan suuret. Kaloja ynnä muita tuotteita myytiin tosin sodan alkuaikoina runsaasti ja hyvillä hinnoilla Englantiin, mutta kun maksuksi saatiin vain puntia, joilla on vaikeata Amerikasta yhtä vähän kuin muualtakaan tavaroita ostaa, on maan taloudellinen tilanne nykyhetkellä kertoman mukaan huolestuttava. Vaikeuksia on lisännyt se seikka, että laivaliikenne on saarron johdosta pahasti häiriytynyt.

Kööpenhaminassa, 23 päivänä toukokuuta 1941.

Parrishajua

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C3

ASIA: _____

Kööpenhaminassa olevan lähetystön raportti n:o 7.

Ministeri Pajula

16/6 1941

ULKOASIAINMINISTERIÖ

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

11 / 96 Pal 41

KIRJELMÄ n:o 995/321.

21/6-41 10

Kööpenhamina-SSA 16 P:NÄ kesä- KUUTA 1941.

MA	OSASTO	ASIA
5	C3	

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö- LLE

ASIA: Reportti.

Lähetystö lähettää kunnioittaen oheisena Ministeriölle raporttinsa N 7, jonka nimikkeenä on "Tanskalais-saksalaisista suhteista".

Ministeri *Panvelajula*

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 7.

Kööpenhamina-ssa 16 p:nä kesä-kuuta 1941.

11/96 Pel. S-41

Asia: Tanskalais-saksalaisista
suhteista.

21/6 - 41
5 C3

Tanskassa, kuten muuallakin, odotetaan nykyisin suuria sotatapahtumia ja valetaan kannuja siitä, hyökkääkö Saksa Neuvostoliiton kimppuun tai ryhtyykö Neuvostoliitto ehkä asevoimin antamaan akselivaltoja tai tapahtuuko jotain muuta yllättävää. En katso kannattavan täällä kuulemieni perusteella ryhtyä esittämään arveluja sinne enkä tännepäin. Totean ainoastaan, että tanskalaiset - tarkoitan suurta yleisöä - arvostelevat kaikkia tapahtumia sen mukaan, ovatko ne omiaan myötävaikuttamaan Saksan häviöön, jota täällä yleensä toivotaan.

Välit Saksan kanssa ovat koko kevään olleet ulkonaisesti tyydyttävät. Hallitus ja viranomaiset ovat huolellisesti koettaneet täyttää saksalaisten vaatimukset ja kansa on vihamielisyyttänsä hilliten alistunut kohtaloonsa. Saksalaiset puolestaan ovat edelleen kohdelleet tanskalaisia olosuhteisiin katsoen hyvin ja esiintyneet kaikkiin puolin korrektisti.

Askettain on kuitenkin sattunut pari ikävää tapahtumaa, jotka ovat pahasti tarmelleet saksalaisten ja tanskalais-ten välejä. Tämän kuun 5 päivänä oli Kööpenhaminan pallokentällä erään wieniläisen ja tanskalaisen joukkueen välinen jalka-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Pallokilpailu ja sen jälkeen syntyi muutamien saksalaisten sotilaiden ja tanskalaisten nuorukaisten välillä tappelu, jossa useampi henkilö sai vammoja. Eräs heistä, muuan saksalainen sotamies, on pari päivää sitten kuollut haavoihinsa. Toinen tapaus sattui 13 p:nä tätä kuuta Hillerødissä Själlannin saarella, jossa eräs saksalainen sotamies pistimellä tappoi nuoren tanskalaisen miehen, joka lienee häntä haukuskellut.

Edellinen tapaus antoi saksalaisille aiheen moittia tanskalaista poliisia, jota syytettiin saamattomuudesta. Asia lie-
nee sovittu siten, että oikeusministeri Petersen, jonka alaisena poliisi toimii, eroaa parin viikon kuluttua. Sen ohessa on kii-
reellisessä järjestyksessä kovennettu rangaistusmääräyksiä mielen-
osoituksista tällaisia saksalaisia miehitysjoukkoja vastaan ja
Kööpenhaminassa pidettäväksi määrätyt jalkapallomaatottelut Tans-
kan ja Saksan sekä Tanskan ja Ruotsin välillä ovat peruute-
tut.

Hillerødin tapaus taas on herättänyt tavatonta suuttu-
musta tanskalaisten keskuudessa ja Hillerødissä ynnä sen ympä-
ristöllä on pidetty mielenosoituskokouksia, joissa on laulettu
kansallisia lauluja.

Tällä hetkellä on vaikeata sanoa, mitä seurauksia ky-
seessäolevilla tapahtumilla ehkä vielä voi olla. Jos yhteenot-
toja edelleen jatkuu ja mieliala molemmin puolin kiihtyy, saat-
taa helposti käydä niin, että ei ainoastaan oikeusministeri vaan
myös koko hallitus joutuu eroamaan. Vaikkakaan saksalaiset eivät
ole viimeisten kuukausien aikana erikoisemmin ahdistaneet Stau-
ningin hallitusta, eivät he sitä myöskään rakasta. Kun Himmler
joku aika sitten matkusti Kööpenhaminan kautta Osloon, kerrotaan
hänen täällä vakuuttaneen, että Tanskan kansallissosialistien joh-
taja Frits Clausen pääsee ennenpitkää täällä valtaan, kuten

Quisling Norjassa. Ainoana esteenä sille oli Himmlerin mukaan Hitlerin määräys siitä, ettei Tanskaan ole pakollisesti asetettava hallitusta vastoin kuninkaan tahtoa.

Kööpenhaminassa, 16 p:nä kesäkuuta 1941.

Rosenfeld

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C3

ASIA: _____

Koöpenhaminassa olevan lähetystön raportti n:o 8.

Ministeri Pajula

3/2 1941

ULKOASIAINMINISTERIÖ

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

16/97 Lat. S. 41

KIRJELMÄ n:o 1142/355.

7/7.41

Kööpenhamina-SSA 3 P:NÄ heinä- KUUTA 19 41.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

OBASTO	
5	CS

Ulkoasiainministeriö- LLE

ASIA: Raportti.

Lähetystö lähettää kunnioittaen oheisena Ministe-
riölle raporttinsa N 8, jonka nimikkeenä on "Mielialoja Tans-
kassa".

Ministeri *Rovellajeva*

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 8.

Kööpenhamina-ssa 3 p:nä heinä-kuuta 1941.

16/97 Tal. S - 41

7/7-41

Asia: Mielialoja Tanskassa.

5 C3

Hyvät tanskalaiset elävät tällä hetkellä sielullisesti vaikeita aikoja. Kansojen sota bolshevismia vastaan on saattanut heidät sellaiseen tunteiden ristiaallokkoon, etteivät he enää tiedä, mitä he toivovat ja tahtovat.

Toiselta puolen on viha Saksaa ja kansallissosialismia vastaan edelleen voimakas. Sympatiat ovat Englannin puolella, jonka voittoa toivotaan. Toiselta puolen taas on kaikissa miireissä kommunisteja tietysti lukuunottamatta, suuri vastenmielisyys bolshevismia kohtaan ja nähtäisiin mielellään, että se kukistuisi. Tanskalaisten orientoitumista vaikeuttaa erityisesti Suomen osallistuminen sotaan, sillä kaikki haluavat, että me selviytyisimme siitä voittajina. Englannin esiintyminen Neuvostoliiton liittolaisena pahoittaa monia, mutta koetetaan Englantia ymmärtää. Eräs tanskalainen sanoi minulle toivovansa hartaasti, että Saksa liittolaisineen voittaisi Neuvostoliiton ja sen jälkeen Englanti Saksan. Luulen melkein, että tämä on varsin yleinen mielipide tässä maassa. Ei tahdota ymmärtää, että kaikki tosiasiat puhuvat tällaista mahdollisuutta vastaan. Uskotaan vaan, että Englanti lopujen lopuksi voittaa ja sen jälkeen yhdessä Amerikan kanssa järjestää asiat Tanskalle ja

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaadustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaadustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

muille maille parhaimmalla tavalla.

Myöskin hallituksen keskuudessa, johon kuten tunnettua kuuluu eri puolueiden edustajia, esiintyy usein "kakenlaista ilmiötä". Kerrotaan että kysymys julkilausumasta Neuvostoliittoa vastaan puhjennun sodan johdosta - sama julkilausuma, josta hallituksen puolesta sain määräyksen kiittää Tanskan hallitusta - herätti kiivaita väittelyjä ministerien kesken. Ulkoministeri Scavenius tahtoi julkilausumaan sisällettäväksi maininnan siitä, että Tanska tunnustaa "Euroopan kohtalonyhteyden Saksan johdolla". Sitä eivät muut hallituksen jäsenet hyväksyneet kuin Stauning, jonka kerrotaan yhä nöyremmin kulkevan Scaveniuksen talutusnuorassa. Finanssiministeri Buhl hyökkäsi kiivaasti Scaveniusta vastaan, jolloin viimeksimainittu kysyi, mitä muut hallituksen jäsenet voisivat tehdä ilman häntä. Buhl lienee silloin vuorostaan kysynyt, mitä Scavenius tekisi, ellei hänellä olisi hallitusta takanaan, tai jos hänet "heitettäisiin kansan eteen". Asia lienee sen jälkeen käynyt Rigsdagin ulkoasiainvaliokunnassa, ennenkuin julkilausuma vihdoin sai lopullisen muotonsa.

Kysymys vapaaehtoisten lähettämisestä Suomeen näyttää myös olevan vaikea pähkinä purtavaksi. Kerrotaan että halukkaita lähtijöitä kyllä olisi runsaasti - lähetystöllekin on ilmoitautunut yli 70 kappaletta ja lisäksi melkoiset joukot eri konsulinvirastoihin - mutta kun miltei kaikki ovat köyhiä, tarvittaisiin nyt, kuten viime sotamme aikana, järjestö, joka keräisi rahoja vapaaehtoisten matka- ynnä muiden kustannusten peittämiseksi. Tällaista järjestöä on kuitenkin tällä kertaa vaikea aikaansaada, sillä useimmat kieltäytyvät puuttumasta asiaan niin kauan kuin Tanska on Saksan miehittäjä. Toiset ovat sitä miel-

tä, että kaikesta huolimatta olisi jotain yritettävä, mutta ainakin tätä kirjoittaessani näyttää siltä, ettei rahoja saada kokoon, mistä on seurauksena että täältä ei tällä kertaa tule montakaan miestä Suomeen. Humanitäärisiin tarkoituksiin Suomen hyväksi sitä vastoin ollaan kyllä kaikissa piireissä valmiita rahoja keräämään. Kolme eri järjestöä on jo sanomalehdissä ilmoittanut alottavansa uudelleen rahankeräyksen hyväksemme, nim. Finlandshjælpen, Dansk Røde Kors ja Det frie Nord.

Kansallissosialistien keskuudessa tehdään voimakkaasti työtä "Nordland" ja "Danmark"-nimisten vapaaehtoisrykmenttien perustamiseksi, mutta nämä rykmentit lienevät tarkoitettut Saksan itärintamalle lähetettäväksi. Noin 150 miestä on jo matkustanut Saksan. "Danmark"-rykmentti on tarkoitettu sotilaskoulutuksen saaneita varten, "Nordlandiin" taas pääsee muutkin asekuntoiset miehet.

Kööpenhaminassa, 3 p:nä heinäkuuta 1941.

P. P. P.

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 3

ASIA: _____

Kööpenhaminassa olevan lähetystön raportti n:o 9.

Ministeri Pajala

7/2 1941.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

17/97 Tal 41

KIRJELMÄ n:o 1182/361.

11/2-41

Kööpenhamina-SSA 7 P:NÄ heinä- KUUTA 19 41.

KYHMY	OSASTO	ASIA
5	03	

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö-LLE

ASIA: Raportti.

Lähetystö lähettää kunnioittaen tämän mukana Mi-
nisteriölle raporttinsa N° 9, jonka nimikkeenä on "Tanskalai-
set vapaaehtoiset".

Ministeri *P. Rönkä*

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 9.

Kööpenhamina:ssa 7 p:nä heinäkuuta 19 41.

Asia: Tanskalaiset vapaa-
ehtoiset.

Sisäinen.	
ULKOASIAINMINISTERIÖ	
KYHÄÄ	OSASTO
5	CB

Viime sotamme alkuaikoina ei puolustuslaitoksemme taholta osoitettu erikoisempaa kiinnostusta saada vapaaehtoisia Tanskasta. Lähetystön tiedustelujen johdosta ilmoitettiin vihdoin, että täydellisen sotilaskoulutuksen saaneita voidaan vastaanottaa, jos he omin kustannuksin ja täysin varustein saapuvat Suomeen. Näissä olosuhteissa ja kun sotilaallisen koulutuksen saaneita tässä maassa on suhteellisesti vähän, ei täältä pitkiin aikoihin lähtenyt Suomeen muita vapaaehtoisia kuin joitakin lentäjiä.

Vasta tammikuun 11 päivänä sai lähetystö tänne saapuneelta professori Kivimäeltä tietää, että vapaaehtoisia nyt toivottiin maahamme myöskin Tanskasta ja että sotilaallista koulutusta vaille olevat henkilötkin olivat tervetulleita. Tämän jälkeen ryhdyttiin täällä kiireellisiin toimenpiteisiin tarpeellisten varojen keräämiseksi vapaaehtoisten varustamista varten ja lähetettiin heitä sitten Suomeen kaikkiaan noin tuhat miestä käsittävä joukko, joka kuitenkin, kuten tunnettua, ei ennättänyt rintamalle, kun rauha sitä ennen solmittiin.

Tällä kertaa ei meillä kotimaassa myöskään näytä olevan suurempaa halua saada tanskalaisia vapaaehtoisia Suomeen.

JAKELUOHJE:

Ei julkaistavaksi.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Lähetystön asiaa koskevaan tiedusteluun ilmoitettiin ensin, että vapaaehtoisia ei toistaiseksi oteta ollenkaan. Sitten tiedotettiin, että sotilaallisen koulutuksen saaneita tanskalaisia saattamalla omalla kustannuksellaan ja että heidät sijoitettaisiin suomalaisiin joukko-osastoihin. Ehtona oli kuitenkin, että Tukholmassa olevan sotilasasiamiehemme oli hyväksyttävä pyrkijät. Kaavakkeita, jotka halukkaiden on täytettävä, ei lähetystä vielä ole saanut, mutta on sotilasasiamies lähetystön puhelintiedusteluun vastannut, että ne ovat lähetetyt. Näin ollen ja vaikka kolmas viikko sodan alusta lukien jo on kulumassa, ei työ vapaaehtoisten lähettämiseksi vielä ole päässyt alkuunkaan. Tiedustelijoita on ollut useampia kymmeniä, mutta on heitä kaikkia pyydetty odottamaan, kunnes kaavakkeet saapuvat.

Kuten jo aikaisemmin olen tiedottanut, ei halukkaita vapaaehtoisten rahoittajia näytä tällä kertaa ilmestyvän. Tämä seikka jo yksistään aiheuttaa sen, ettei Tanskasta saatane nykyiseen sotaamme suurempia määriä sotilaita lähtemään.

Lisäksi tulee eräs toinen seikka, joka estää lähetystä tällä kertaa voimakkaasti toimimasta vapaaehtoisten keräämisen ja lähettämisen hyväksi. Tanskalaiset kansallissosialistit ovat, kuten jo olen Ministeriölle ilmoittanut, alkaneet tehdä propagandaa kahden tanskalaisen rykmentin toimittamiseksi itärintamalla. Toinen on nimeltään "Danmark", johon otetaan vain sotilaallisen koulutuksen saaneita miehiä, ja toinen "Nordland", johon pääsevät muutkin asekuntoiset miehet. Kansallissosialistien äänenkannattaja "Fädrelandet" julkaisee joka päivä kehoituksia kansalaisille liittyä näihin rykmentteihin ja samanlaisia kehoituksia lausutaan niinikään päivittäin radiossa. Kokouksia asian hyväksi pidetään myös.

Danmark-rykmentin päälliköksi on lupautunut arvossa pi-

detty tanskalainen everstiluutnantti C.F.Kryssing. Hän selittää, ettei hän ole kansallissosialisti, mutta sanoo siitä huolimatta ryhtyneensä asiata ajamaan, osittain halusta taistella bolshevismia vastaan, osittain paikatakseen edes hiukan Tanskan kansan kunniaa siitä häpeästä, johon demokratia maanpuolustuksen laiminlyönnillään on tämän maan saattanut.

Saksan tšekäläinen lähetystö näkyy kaikin puolin kannattavan kyseessäolevaa hanketta, ja pidän mahdollisena, että siellä ei mielellään nähdä vapaaehtoisten lähettämistä Suomeen ainakaan suuremmassa määrässä. Otaksun, että siltä taholta on aiheutettu Ministeriön 4 p:nä tätä kunta lähettämä näin kuuluva salasähke W 72: "Blücher pyysi ilmoittautuville vapaaehtoisille mainitsisitte heillä mahdollisuus astua myös Saksan joukkoihin".

Kun mielestäni ei ole suotavaa, että Saksan ja meidän lähetystömme välillä muodostuu jonkunlainen vastakohta kyseessäolevan asian johdosta, päätin käydä Saksan lähettilään v. Renthe-Finkin luona värejämme selvittämässä. Heti sotamme alkaessa tein vierailun herra v. Renthe-Finkin luo, mihin hän kahden apulaisensa kanssa seuraavana päivänä vastasi. Myöskin sen jälkeen on seurustelua lähetystöjemme välillä eri muodoissa jatkunut, mutta vapaaehtoiskysymystä emme olleet aikaisemmin keskusteluissamme kosketelleet.

Keskustelun aloitimme herra Renthe-Finkin kanssa siitä, että Saksan lähetystön taholla oli ollut epäilyksiä maastalähtölavan myöntämiseen nähden professori Chievitzille, joka puolustusvoimain ylilääkärimme kutsusta pari päivää sitten matkusti Suomeen. Professori Chievitziä syytettiin saksalaisella taholla m.m. siitä, että hän muka olisi kertonut leikanneensa viime sotamme aikana Suomessa erään saksalaisen upseerin, joka olisi ollut auttamassa neuvostolaisupseereja taisteluissa Suomea vastaan. Tällai-

sia väitteitä pidettiin saksalaisella taholla siinä määrin loukkaavina, ettei tahdottu päästää Chievitziä uudelleen Suomeen. Selitin kyseessä olevien huhujen perättömyyden - jonka jo olin aikaisemmin lyhyesti tehnyt puhelimesta - ja asia oli sillä lopullisesti selvitetty.

Sen jälkeen keskustelimme vapaaehtoisuuskysymyksestä. Herra Renthe-Fink myönsi, että Danmark- ja Nordland-rykmenttien järjestäjien ja meidän välillämme on pieni "konkurenssi" olemassa, mutta ei puolestaan tahtonut millään tavoin estää vapaaehtoisia Suomeen matkustamasta. Kuitenkin oli hänen pakko tutkia, olivatko asianomaiset lähtijät luotettavia henkilöitä, sillä oli esiintynyt tapauksia, jolloin tanskalaisia oli lähtenyt Ruotsiin mukaviattomille asiaille, mutta jatkaneetkin sieltä lentoteitse matkansa Englantiin, jossa olivat esiintyneet Saksaa vastaan. Huomautin omasta puolestani, että meillä ei ollut mitään sitä vastaan, koska emme olleet tilaisuudessa niin tarkoin tutkimaan jokaisen lähtijän luotettavuutta. Edelleen sanoin, ettemme suinkaan halunneet kilpailla Danmark- ja Nordland-rykmenttien kanssa, mutta että meille toiselta puolen oli vaikeata kieltää tanskalaisia tulemasta Suomeen meitä auttamaan, kun kerran vastaanotimme ruotsalaisia ja norjalaisia. Lopuksi selitin, etten luullut vapaaehtoisten lukumäärän nousevan kovin suureksi, kun emme voineet kustantaa heidän matkojaan eikä tietojemme mukaan myöskään tällä kertaa läytynyt tanskalaisia järjestöjä, jotka sen tekisivät.

Tähän päättyi keskusteluni ministeri Renthe-Finkin kanssa. Tulimme hänen kanssaan täydelliseen yksimielisyyteen tästä asiasta. Voimme nyt ryhtyä toimenpiteisiin vapaaehtoisten lähettämiseksi, kunhan vaan kaavakkeet ensin saapuvat. Kun kuriiriyhteistemme Tukholman kanssa eivät ole parhaat, ei asiassa kuitenkaan valitettavasti voida nopeasti päästä tuloksiin.

Ministeri Blücherin toivomusta voimme tietenkin noudattaa, vaikka kaikki tanskalaiset, ilman meidän huomautuksiamme-kin, erinomaisen hyvin tietävät, että he Danmark- ja Nordland-rykmenttien mukana voivat päästä Saksan joukkoihin. Mutta sitä emme voi auttaa, että kansallissosialisteja on tässä maassa vähän, ja että muihin puolueihin lukeutuvat eivät näy haluavan heidän rykmentteihinsä mennä. Tilanne voi ehkä nyt tässä suhteessa muuttua, kun everstiluutnantti Kryssing on ryhtynyt Danmark-rykmentin johtoon.

Kööpenhaminassa, 7 päivänä heinäkuuta 1941.

Parrhajula

8.VII.-41. Ohjeet ja kaavakkeet ovat nyt saapuneet eversti Stackelbergiltä ja voimme siis aloittaa toimintamme.

Sama.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C3

ASIA: _____

Kööpenhaminassa oleva tahetyön rap. n:o 10.

Ministeri Pajula

22/2 1941.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
 18/97 Tal. S - Y1
 28/7-41
 OSASTO
 5 C3

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.
 KIRJELMÄ n:o 1340/391.
 Kööpenhamina-SSA 23 P:NÄ heinä- KUUTA 19 41.
 VIITTAUS: N
 P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o
 VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö- LLE

ASIA: Raportti.

Lähetystö lähettää kunnioittaen tämän mukana Ministeriölle raporttinsa N° 10, jonka nimikkeenä on "Tanskan ja Suomen suhteista".

Ministeri *Panofajulo*

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 10.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

Kööpenhamina-ssa 23 p:nä heinä-kuuta 1941.

18/97 Sal. S - 41

Asia: Tanskan ja Suomen

suhteista.

28/7-41

5 C3

Kun tarkastelee tanskalaisten suhtautumista meihin bolshevikkeja vastaan alkaneen eurooppalaisen sodan aikana, huomaa helposti, ettei meitä kohtaan tällä kertaa ole samaa suurta myötätuntoa kuin oli vuoden 1939 lopulla bolshevikkien hyökättyä maahan.

Ensimmäinen ja ehkä pääsyy tähän ilmiöön on epäilemättä se, että nyt taistelemme samalla rintamalla saksalaisten kanssa. Tämä on liian karvas pala englantilaismielisten tanskalaisten nieltäväksi eikä voi olla vaikuttamatta heidän tunteisiinsa. Kaikissa piireissä toivotaan kyllä bolshevikkien häviötä, mutta katsotaan, että sota heitä vastaan on vain osa vieläkin tärkeämmästä sodasta, nim. demokratiojen kamppailusta natsismia ja fashismia vastaan, jonka toivotaan päättyvän demokratiojen eli käytännöllisesti katsoen Englannin voittoon.

Toiseksi tuntuu minusta siltä, että tanskalaisia ei oikein miellytä pyrkimyksemme Suur-Suomen luomiseksi. He esittävät kaikenlaisia syitä, joiden vuoksi meidän ei pitäisi valloittaa enempää alueita kuin vuosien 1939-40 sodassa menettämämme Karjala ynnä muut osat entistä Suomea. Tärkeimpänä täl-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

laisena syynä on heidän mielestään revanssivaara myöhemmin ehkä jälleen voimistuvan Venäjän taholta. Pohjalla tuntuu kuitenkin käsittääkseni olevan pieni kateus siitä, että Suomi, joka muutenkin on niin suuri pinta-alaltaan, vieläkin laajentuisi entisestään. Olen koettanut välttää keskusteluja tästä kysymyksestä, mutta sen jälkeen kuin sotamarsalkan tunnettu päiväsky julkaistiin, on asia pakostakin joutunut pohdinnan alaiseksi kaikissa täkaläisissä piireissä.

3
Kolmameksi puuttuu tanskalaisilta tällä kertaa säälin tunne meitä kohtaan, joka oli niin voimakas viime sotamme aikana. Katsotaan, että me nyt voimme verrattain hyvin selviytyä voimakkaan liittolaisemme turvissa emmekä senvuoksi enää tarvitse niin paljon apua ja myötätuntoa.

Muitakin syitä voisi ehkä löytää tanskalaisten viimeämpään suhtautumiseen meitä kohtaan, mutta luulen yllämainitsemieni olevan tärkeimmät niistä.

Seuraukset mielialan muuttumisesta ovat helposti havaittavissa. Selvimmin tämä ilmenee siinä, ettei vapaaehtoisia armeijamme riveihin ilmoittaudu läheskään niin paljon kuin viime kerralla. Siihen on tosin muitakin syitä, mutta varmana voitaneepitää että halu taistella meidän puolestamme on laimentunut. Myöskin tuntuu minusta siltä, että kirurgit, sairaanhoitajattaret y.m. eivät tällä kertaa ole erikoisemmin innostuneita Suomeen menemään. Yksinpä vanha ystävämmä, professori Chievitz lienee alussa epäröinyt, lähteäkö meitä auttamaan vai ei, mutta kun hän viime sodastamme palatessaan oli juhlallisesti vakuuttanut olevansa valmis vielä kolmannen kerran menemään Suomeen, jos joutuisimme uudelleen sotaan Venäjän kanssa, niin antoi hän epäilyksiensä väistyä ja lähti reippain mielin matkalle, kuten itse olin tilaisuudessa toteamaan.

Rahan ynnä muun avun keräykset maamme hyväksi eivät tällä kertaa tahdo onnistua. Tosin ovat samat järjestöt, jotka viimeksi johtivat keräyksiä, ilmoittaneet edelleenkin vastaanottavansa lahjoituksia, mutta rahoja kertyy tietojeni mukaan suhteellisesti vähän. Vaate- ja muita tavaralahjoja ei anneta ollenkaan ja naisjärjestöt, jotka viimeksi toimivat niin reippaasti, eivät nykyisin tee mitään.

Sanomalehdet, muutamia poikkeuksia lukuunottamatta, eivät näy olevan halukkaita lähettämään reporttereita taistelujamme seuraamaan, mistä on seurauksena, että kertomuksia sodastamme on lehdissä melkoista vähemmän kuin viime kerralla. Siitä taas johtuu, että yleisö seuraa nykyisiä sotatapahtumiamme vähemmällä kiinnostuksella kuin viimeksi. Suomi-iltoja, joita edellisen sotamme aikana yksin Kööpenhaminassa oli kaksi tai kolme viikossa, ei nykyisin järjestetä ollenkaan.

Vaikka mieliala meitä kohtaan näin ollen nykyisin ei ole niin lämmin kuin 1939-40, olisi kuitenkin väärin luulla, ettei täällä edelleenkin sympatialla suhtauduttaisi meihin. Kaikki selittävät, että he ymmärtävät meidän asemamme erittäin hyvin ja että he meidän sijassamme olisivat tehneet samalla tavalla. Mutta oman maan kohtalo kiinnostaa kaikkia kansoja ennen muuta ja niinpä tanskalaisetkin, tällä kertaa vieraan miehityksen alaisina, huolehtivat nyt ensi sijassa itsestään ja omasta tulevaisuudestaan.

Kööpenhaminassa, 23 päivänä heinäkuuta 1941.

Parrainen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C₃

ASIA: _____

Höörankunnasta olevan lähetyksen rap. II.
Ministeri Rajala.

9/9-41.

Salainen.

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ

KIRJELMÄ nro 1877/470.

Kööpenhamina-SSA 9 P:ÄNÄ SYYS- KUUTA 19 41

VIITTAUS: N

P:ÄNÄ KUUTA 19 P:ÄTTY nro

VIITTAUS D.U.M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
19/97 lue. 41		
13/9-41	19	L.H.
YHÄ	OSASTO	ASIA
5	C3	

Ulkoasiainministeriö-LLE

ASIA: Raportti.

Lähetystö lähettää kunnioittaen tämän ohella Ministeriölle raporttinsa N° 11, jonka nimikkeenä on "Tanska kolmannen sotavuoden alkaessa".

Ministeri *Rasch*

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 11.

Kööpenhamina-ssa 9 p:nä syys-kuuta 1941.

Asia: Tanska kolmannen
sotavuoden alkaessa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
13/9-41	41
OSASTE	ASIA
5	CB

Poliittinen tilanne Tanskassa on kolmannen sotavuoden alussa suurin piirtein ennallaan. Vastakohta saksalaisten ja tanskalaisten välillä ei ole tasoittunut, pikemmin päinvastoin. Tilanne on vähitellen muodostunut samantapaiseksi kuin Suomessa passiivisen vastarinnan aikana. Hallitus on myöntäväinen, kansa vastustaa hiljaisuudessa minkä voi.

Kuten jo aikaisemmin olen kertonut, on Saksa koettanut ottaa Tanskan "pehmein käsin". Hallitusjärjestelmää ei ole yritetty muuttaa eikä Tanskan sisäisiä oloja järkyttää enempää, kuin sotilaspoliittisista syistä on näyttänyt välttämättömältä. Kun verrataan Saksan nykyisiä vaatimuksia Tanskaan nähden venäläisten sortoon Suomessa tsaarivallan aikana, täytyy myöntää, että tanskalaisten olot ovat suhteellisesti hyvät. Tanskalaiset pitävät kuitenkin kohtaloaan kurjana ja vihaavat silmittömästi saksalaisia, mikä on ymmärrettävissä, kun muistetaan, että Tanska on aina saanut elää vapaana kansana, tarvitsematta koskaan alistua vieraan vallan sortoon.

Hallitus on, kuten mainittu, myöntäväinen. Se yrittää parhaansa mukaan pelastaa, mitä pelastettavissa on. Stauning koet-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriöille.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ti miehityksen alkuaikoina olla jäykkä, mutta on nykyisin, yhdessä ulkoministeri Scaveniuksen ja kulkulaitosministeri Gunnar Larsenin kanssa täysi myöntöväisyysmies. Mainitut kolme miestä johtavat hallituksen politiikkaa ja heihin myös kohdistuvat pääasiallisesti kansan vihat. Porvarillisella taholla syytetään Stauningia siitä, että hän tahtoo keinoilla millä tahansa edelleen pysyä vallassa ja nauttia asemansa tuottamia etuja, m.m. kuivaa ja kosteata kestitystä niiden taholta, joille on tärkeätä olla hyvissä väleissä hallituksen päämiehen kanssa. Sosialidemokraatit, tai ainakin suuri osa heistä, suhtautuvat myös melko arvostelevasti häneen ja pitävät häntä vanhana ja väsyneenä miehenä. Laajan valitsijapiirinsä keskuudessa Stauning sen sijaan edelleenkin nauttii täyttä luottamusta.

Useissa lausunnoissaan ja haastatteluissaan Stauning on vakuuttanut, että Tanska kyllä on valmis liittymään Saksan johtamaan "Unseurooppaan" ja sodan päätyttyä parhaansa mukaan osallistumaan maanosamme jälleenrakennustyöhön. Niinikään on hän lausunut - viimeksi ruotsalaiselle "Aftonbladetille" äskettäin myöntämässään haastattelussa - että Tanskan asema ei ole niin huono, kuin monet Ruotsissa luulevat, sekä että "Danmark aldeles ikke har mistet sin Selvstandighed". Tämäntapaiset lausunnot ovat herättäneet pahaa verta tanskalaisissa, joiden mielestä Stauning on myöntöväisyydessään mennyt aivan liian pitkälle. He kaataisivat mielellään hänen hallituksensa, mutta kun uuden hallituksen muodostaminen nykyoloissa on erinomaisen vaikea asia, erityisesti sen vuoksi, että saksalaiset todennäköisesti tulisivat ratkaisevasti vaikuttamaan sen kokoonpanoon, ei toistaiseksi nähdä muuta mahdollisuutta kuin antaa Stauningin tovereineen hallita edelleen.

Omasta puolestani olen vakuutettu siitä, että Stauning vilpittömästi koettaa ajaa maan ja puolueensa parasta, toivoen taitavalla luovimisella voivansa pelastaa Tanskan demokraattisen järjestelmän ajan myrskyjen yli. Epäilemättä hän, kuten muutkin tanskalaiset, kaikista lausunnoistaan huolimatta, sisimmässään toivoo Saksan häviötä ja olojen palautumista Euroopassa, ainakin Tanskan osalta, suurin piirtein entiselleen.

Mitä sitten kansaan tulee harjoittaa se passiivista vastarintaa siinä, missä suinkin mahdollisuutta on. Mennäänpä monessa tapauksessa pitemmällekin: tehdään sabotaasitöitä, kuten esim. saksalaisten rakentamien laitteiden vahingoittamista, pahoinpidellään saksalaisia sotilaita j.n.e. Tanskalaiset vankilat kuuluvat nykyisin olevan täynnä tällaisista rikoksista tuomittuja.

Eriyisen vaikeassa asemassa on tanskalainen sanomalehdistö. Lehdille on annettu pitkä lista asioista, joista ei saa kirjoittaa. Ulkoministeriön sanomalehtijaosto on saanut tehtäväkseen valvoa, etteivät lehdet esiinny saksalaisvastaisesti. Useat lehdet antavat sanomalehtijaoston sensuroida kirjoituksensa, välttyäkseen siten sakoista ynnä muista seurauksista. Siitä huolimatta on monen lehden päätoimittajan, kuten esim. Socialdemokratenin, Politikenin ja Kristeligt Dagbladetin, saksalaisten painotuksesta ollut pakko luopua toimestaan.

Useat kansanedustajat, virkamiehet ja erilaisissa luottamustoimissa olevat henkilöt, jotka saksalaisten mielestä ovat olleet vastarinnan miehiä, ovat niinikään olleet pakotetut väistymään paikaltaan.

Myös talouselämän eri aloilla ovat vaikeudet sodan jatkuessa kasvaneet. Tavarapula on monilla aloilla suuri. Eriyisesti ovat siirtomaatavarat joko kokonaan lopussa tai loppu-

maisillaan. Samoin useat muut ulkomailta tuotavat tavarat. Kor-teilla olevien tarvikkeiden lukumäärä lisääntyy ja annokset pie-nenevät. Kansalaisten kannettava verotaakka kasvaa kasvamistaan.

Työttömyys oli sodan alkuaikoina suuri, mutta on nyt-temmin, eri toimenpiteiden ansiosta, saatu jonkun verran vähene-mään. Osaksi on tähän vaikuttanut myös se seikka, että paljon työttömiä on mennyt Saksaan työansiolle. Heidän lukumääränsä ar-vioidaan 30 à 40,000 henkilöksi.

Elintarpeita ja erityisesti maataloustuotteita on näihin asti ollut riittävästi saatavissa, mutta niiden hinnat ovat tul-leet sietämättömän kalliiksi. Takäläisen tilaston mukaan oli e-linkustannusindeksi Tanskassa tämän vuoden kesäkuun lopussa 161 (vuosi 1935 = 100). Vastaavat luvut naapurimaissa olivat samaan aikaan seuraavat: Suomi 151, Norja 156, Ruotsi 140, Englanti 138 ja Saksa 114. Vanhempien käytettävissä olevien tilastojen mukaan oli Tanska edellä myös muista Euroopan maista, joten on toden-näköistä, että Tanska tällä hetkellä on Euroopan maiden joukossa numero 1, mitä elinkustannusten nousuun tulee.

Huolestuttavana ilmiönä Tanskan talouselämässä mainitta-koon vielä, että valtiopankin clearing-saatavat Saksalta yhä edel-leen nousevat, saavuttaen pian 700 miljoonan kruunun rajan. Kun niihin lisätään saksalaisten miehitysjoukkojen maksamattomat ta-varatilaukset, joiden määrä ei julkaista, arvioidaan Tanskan saa-misten Saksalta nousevan yhteensä puoleentoista miljaardiin kruu-nun.

Suoranaisia sotavahinkoja sen sijaan ei Tanskan oletar-vinnut kärsiä. Joku määrä laivoja on kuitenkin menetetty ja englantilaisten lentopommitukset ovat aiheuttaneet vähäisempiä vau-rioita.

Kööpenhaminassa, 9 päivän syyskuuta 1941.

Panostajula

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 3

ASIA: _____

Kööpenhaminassa olevan lähetystön raportti n:o 12.

Ministeri Pajula

18/9 1941

Salainen.

KÖÖPENHAMINA- SSA OLEVA LÄHETYSTÖ
KIRJELMÄ nro 1978/494.
Kööpenhamina- SSA 18 P.NÄ SYYS- KUUTA 19 41.
VIITTAUS: N
..... P.NÄ KUUTA 19 P.TTY nro.....
VIITTAUS D. U. M. / 19.....

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
21/97 Pal. D-41		
23/9-41		
HMA	OSASTO	ASIA
<i>J</i>	C3	

Ulkoasiainministeriö- LLE

ASIA: Raportti.

Lähetystö kunnioittaen lähettää tämän mukana Ministeriölle raporttinsa N° 12, jonka nimikkeenä on "Vieläkin tanskalaisten suhtautumisesta Suomeen".

Ministeri *Panorajinen*

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 12.

Kööpenhamina-ssa 18 p:nä syys-kuuta 1941.

21/97 Sal. X-41

Asia: Vieläkin tanskalaisten

23/9-41

suhtautumisesta Suomeen.

5 C3

Olen eri kertoja tiedoittanut Ministeriölle, että tanskalaiset eivät nykyisin suhtaudu meihin yhtä suurella myötätunnolla kuin talvisotamme aikana. Heidän on vaikeata sulattaa sitä, että tällä kertaa taistelemme samalla rintamalla saksalaisten kanssa. Erityisesti ei heitä näy miellyttävän, että taistelumme bolshevikkeja vastaan on siirtynyt maamme vanhojen rajojen ulkopuolelle.

On ollut vaikeata päästä perille, mikä on perimmäinen syy tähän ilmiöön. Keskusteluistani eri piirejä edustavien henkilöiden kanssa olen saanut sen käsityksen, että tanskalaiset ajattelevat suunnilleen seuraavalla tavalla:

Saksan sota bolshevikkeja vastaan on hyvä asia ja nimenomaan kahdesta syystä. Ensinnäkin sen vuoksi että bolshevismi, kuten toivotaan, tulee kukistetuksi ja toiseksi siitä syystä, että Saksa tämän taistelun tuloksena todennäköisesti heikkenee niin paljon, että se joko häviää kokonaan sodan Englantia vastaan tai tulee pakotetuksi sille mahdollisimman epäedulliseen kompromissirauhaan. Jotta tämä toteutuisi, pitäisi bolshevikkien vastustuksen kuitenkin kestää mahdollisimman kauan, niin että se kuluttaisi Saksan voimat taittumispisteeseen.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Suomen liittyminen sotaan bolshevikkejä vastaan ymmärrettään ja hyväksytään täydellisesti, mutta kun meidän sotilaallinen voimamme arvioidaan suureksi, pelätään että me osaltamme tarpeettomasti heikennämme bolshevikkien vastustuskykyä. Sen vuoksi olisi meidän, tanskalaisten mielestä, pitänyt pysähtyä vanhoille rajoillemme ja jättää saksalaiset tämän jälkeen yksin taistelemaan bolshevikkeja vastaan.

Suurena syynä siihen, että tanskalaiset ajattelevat tähän tapaan, on epäilemättä se seikka, että he hartaasti kuuntelevat radiolähetyksiä Englannista. He eivät luota omaan yleisradioonsa, koska se heidän mielestään levittää yksinomaan saksalaisille edullisia tiedoituksia. Valitettavasti mennään epäluuloisuudessa niin pitkälle, että epäillään miltei kaikkea, mitä o-masta radiosta kuullaan, ja pidetään totuuden sanana, mitä ikinä Englannista tiedoitetaan.

Lähetystö on luonnollisesti tehnyt, minkä suinkin on voinut, suomalaisen käsityskannan selvittämiseksi suurelle yleisölle. Ministeriön lähettämiä kirjoituksia ja kuvia ynnä muuta propagandamateriaalia on toimitettu lehdille. Yksityiskeskusteluissa sekä lähetystössä että eri piireissä sen ulkopuolella on koetettu esittää kantaamme. Erityisesti on koetettu vaikuttaa sanomalehdentoimittajiin ja kehoittaa lehtiä lähettämään edustajiaan Suomeen, mihin niillä tällä kertaa ei näytä olevan suurempaa halua.

Valitin kerran tšekäläisessä ulkoministeriössä kansliapäällikölle ja sanomalehtiosaston päällikölle sitä, että mielenkiinto maamme nykyistä taistelua kohtaan oli verrattain pieni ja ehdotin, että yleisradio lähettäisi edustajansa Suomeen hank-

kimaan materiaalia radioesityksiä varten, koska puhuttu sana mahdollisesti tehokkaammin vaikuttaisi yleisöön. Tämä ehdotukseni johti parempiin tuloksiin kuin olin uskaltanut odottaakaan, sillä parin päivän kuluttua tuli luokseni yleisradion eli n.s. Radioavisin päätoimittaja Grunnet ja ilmoitti johtokuntansa päättäneen lähettää hänet Suomeen ehdottamaani aineistoa keräämään.

Hänen palattuaan matkaltaan, antoi Tanskan radio kahden viikon aikana joka päivä iltapäivä uutisten jälkeen Suomi-reportaaseja, joita vieläkin jatkuu aina muutaman päivän väliajoin. Niinpä on esitetty kuvauksia Karjalan ja Hangon rinteiltä, Sortavalan ja Viipurin valloituksista, lottien ja aseveljien yhdistyksen toiminnasta j.n.e. Edelleen ovat radiossa esiintyneet sosialiministeri Fagerholm, eduskunnan puhemies Hakila, Helsingissä olevat tanskalaiset sanomalehtireportterit, viisi Suomessa kauvemman aikaa asunutta tanskalaista y.m. Erityistä huomiota herätti puhemies Hakkilan puhe, jonka lehdet julkaisivat seuraavana päivänä ja joka aiheutti joukon ystävällisessä ja meitä ymmärtävässä sävyssä laadittuja sanomalehtiläusuntoja.

Ensi viikolla esitetään Kööpenhaminan suurimmassa elokuvateatterissa ja sittemmin maaseudulla "Det sejrende Finland"-niminen filmi, joka on yhdistelmä puolustusvoimien sotakuvauksista ynnä muista elokuvista ja jossa kuuluttajana esiintyy päätoimittaja Grunnet. Hänen esityksensä teksti on laadittu yhteistoiminnassa lähetystön kanssa. Harjoitusesityksistä päätään tulee näyttävä olemaan hyvä ja vaikuttava.

Ne yhdistykset ja komiteat, jotka talvisotamme aikana ja sen jälkeen toimeenpanivat keräyksiä maamme hyväksi, jatka-

vat edelleenkin toimintaansa. Suomesta on tänne saapunut avustuksia vastaanottavien järjestöjen edustajia, m.m. kouluneuvos Mandelin, maaherra Mattsson ja vuorineuvos Gartz, järjestämään yhteyttä ensiksimmäinittujen yhdistysten ja komiteain kanssa. Valittavasti eivät keräykset toistaiseksi ole tuottaneet suurempia tuloksia.

Kuten aikaisemmin olen käsitykseni lausunut, ei vapaaehtoisia tällä kertaa saada Suomeen lähtemään. Ainoastaan muutamia kymmeniä on toistaiseksi mennyt. Syyt haluttomuuteen auttaa meitä tässä muodossa olen esittänyt raportissani N° 9, johonka viittaan.

Yleisvaikutelmanani tanskalaisten suhtautumisesta maahamme tahtoisin sanoa, että kehitys kulkee hiljalleen parempaa ymmärtämystä kohti. Saman käsityksen ovat myös eräät tanskalaiset minulle lausuneet. Oireellisena esimerkkinä tähän suuntaan mainitakoon, että eilen tuli eräs vanhempi naishenkilö lähetystöön ja antoi 10 kruunua "til Fordel for Hjalpen til Finland". Tällaiset pienet avustukset ovat erinomaisia ilmauksia kansan keskuudessa liikkuvista mielialoista. Sellaisia ei lähetystö ole vastaanottanut kuin viime talvisodan alkuaikoina, jolloin n.m. eräs vanha rouva sodan aattona toi 10 kruunua evakuoitujen avustamiseen ja sodan puhkeamispäivänä lisäksi 10 kruunua "ammuksien ostamista varten armeijallemme".

Kööpenhaminassa, 18 päivänä syyskuuta 1941.

Paavo Rajala

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C3

ASIA:

Koojenhaminassa olevan lähetystön raportti n:o 13.

Ministeri Pajula

13/10 1941.

Salainen.

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ

ULKOASIAINMINISTERIÖ

KIRJELMÄ nro 2209/527

22/97 Pal D. 1941

Kööpenhamina-SSA 13 P:NÄ loka KUUTA 19 41

17/10-41	NO	LIIH.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C3	

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY nro

VIITTAUS D.U.M. / 19

Ulkoasiainministeriö- LLE

ASIA: Raportti.

Lähetystö kunnioittaen lähettää tämän mukana
Ministeriölle raporttinsa Nro 13, jonka nimikkeenä on "Tans-
kalaisten suhtautuminen sotaan".

Ministeri *P. Rönkä*

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 13

Kööpenhamina-ssa 13 p:nä loka kuuta 19 41

Asia: Tanskalaisten suhtautumi-
nen sotaan.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
22/97 Pal 19 41		
17/10-41	No	Liitt.
5	C3	ASIA

Raportissaan viime syyskuun 14 pltä ministeri Holma mainitsi ohimennen: "Tanskan lähetystöneuvos, joka juuri palasi Kööpenhaminasta, kertoi, että siellä 90% Tanskan kansasta tuo Venäjän voittoa. Kysymykseeni, mikä tällöin tulisi olemaan Euroopan kohtalo, puhuteltavani vältti vastaamasta".

Tämä lausunto hämmästytti minua aika lailla, sillä puolestani en ole saanut tällaista käsitystä tanskalaisten mielialoista. Olen keskustellut useiden tšekäläisten kanssa asiasta - luonnollisesti edes viittaamallakaan kenestä lähetystövirka-lijasta on kysymys - ja ovat kaikki ihmetelleet mainittua lausuntoa. Muutamat eivät ole tahtoneet uskoa, että Tanskalla olisi niin typerä virkamiehiä, jotka voisivat siinä määrin nurinkurisia käsityksiä esittää.

Lausuin tästä kysymyksestä eräässä raportissani Saksan - Venäjän sodan alkupäiviltä: "Eräs tanskalainen sanoi minulle toivovansa hartaasti, että Saksa liittolaisineen voittaisi Neuvostoliiton ja sen jälkeen Englanti Saksan. Luulen melkein, että tämä on varsin yleinen mielipide tässä maassa."

Mitä enemmän olen näistä asioista täällä keskustellut, sitä vakuutetummaksi olen tullut, että tämä juuri on tanska-

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

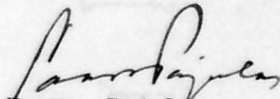
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

laisten hartain toivomus tällä hetkellä. Käsitkseni mukaan vähintään 90% Tanskan kansasta on tällä kannalla, jotavastoin Venäjän voittoa eivät toivo muut kuin harvalukuiset kommunistit ja tuskin heistäkään enää kaikki. Mikäli joku henkilö muista piireistä havittelee Venäjän voittoa, niin on hän joko siinä määrin fanaattinen Saksan vihaaja, että on kadottanut kaiken arvostelukykynsä, tai sitten on hän kotimaansa mielialoista niin vieraantunut, ettei tiedä, mitä käsityksiä kansan keskuudessa täällä liikkuu.

Kööpenhaminassa, 11 päivänä lokakuuta 1941.

Paavo Pajula.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C₃

ASIA: _____

Röopehaminassa olevan lähetysten rap. n:o 14.

Ministeri Pajula.

1/12-41.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
24 98 la. 41
9/12-41
5 C3

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ
KIRJELMÄ nro 2617/817.
Kööpenhamina-SSA 1 P:Ä joulun KUUTA 19 41.
VIITTAUS: N
P:Ä KUUTA 19 P:TTY nro.....
VIITTAUS D. U. M. / 19.....

Ulkoasiainministeriö-LLE

ASIA: Raportti.

Lähetystö kunnioittaen lähettää tämän mukana Ministeriölle raporttinsa N° 14, jonka nimikkeenä on "Pohjoismaiden välinen yhteistyö ja Stauning."

Ministeri *Rantajärvelä*

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 14.

Kööpenhamina-ssa 1 p:nä Joulukuuta 19 41.

24 98 hae. 41
9/12-41
5 03

Asia: Pohjoismaiden välinen yhteistyö ja Stauning.

On väitetty että kaikissa pohjoismaissa olisi viime aikoina ilmennyt pohjoismaiden välisen yhteistoiminnan väheksymistä ja kielteistä suhtautumista yhteistä Pohjolaa kohtaan. En voi sanoa, missä määrin tämä pitää paikkansa muihin pohjoismaihin nähden, mutta Tanskassa ainakaan en ole havainnut tällaisia käsityksiä. Päinvastoin pohditaan täällä nyt vilkkaammin kuin ennen pohjoismaiden entistä, nykyistä ja tulevaa yhteistoimintaa koskevia kysymyksiä. Niitä käsitellään jatkuvasti yhdistysten kokouksissa, esitelmätilaisuuksissa, sanomalehtien palstoilla, aikakauskirjoissa, erillisissä julkaisuissa ja yksityis-keskusteluissa ja tietäkseni aina myönteisessä mielessä.

Valitetaan tavallisesti, ettei aikanaan ole enemmän tehty kiinteämmän yhteyden aikaansaamiseksi Pohjolan kansojen välillä ja vedetään suuntaviivoja vastaista toimintaa varten. Innokkaimmat kaavailevat Kalmarin unionin tapaista liittoa pohjoismaiden kesken. Toiset ja varsin laajat piirit kannattavat läheistä poliittista yhteistoimintaa puolustusliittoineen maittemme välillä. Muutamat vihdoin tyytyvät vähemmän kiinteään yhteistoiminnan aikaansaamiseen.

Syyntä näiden kysymysten tavallista vilkkaampaan poh-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi _____ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

dintaan on epäilemättä se selkeä, että Tanska nykyisin on vieraan vallan miehittäjä. Pelätään että Saksa koettaa vetää Tanskan sekä sivistykselliseen että taloudelliseen vaikutuspiiriinsä - merkkejä tähän onkin ollut havaittavissa - ja koetaan sen vuoksi löytää keinoja vapaan kansallisen kehityksen turvaamiseksi. Pohjoismaiden mahdollisimman läheistä yhteistointa pidetään tärkeänä tekijänä Tanskan tulevaisuuden lujittamisessa.

Nyttemmin on myöskin pääministeri Stauning esittänyt mielipiteensä tästä kysymyksestä eräässä pari päivää sitten julkaisemassaan "Norden i Nutid og Fremtid"-nimisessä artikkelissa. Kun maan pääministerin esiintyminen luonnollisesti aina herättää huomiota, selostan alempana pääkohdat hänen artikkelistaan ja teen sen sitä suuremmalla syyllä, kun artikkeli mielestäni sisältää muissakin pohjoismaissa varteenotettavia näkökohtia.

Stauning huomautta aluksi, että pohjoismaiden ongelmien perusteellinen käsittely ei ole mahdollinen tällä hetkellä, jolloin Suomi on sodassa, Norja Saksan johtama, Tanska saksalaisten ja Islanti amerikkalais-englantilaisten joukkojen miehittäjä sekä Ruotsi monien vaikeuksien rasittama.

Aika on osoittanut - jatkaa Stauning - minun olleen oikeassa ajatellessa Pohjolan asemaa sodan syttyessä. Kullakin kansalla on omat probleeminsa. Jokainen yrittää selviytyä niistä ja kansallisten etujensa hoitamisesta parhaansa mukaan. Suomen jouduttua sotaan Venäjää vastaan ja Norjankin jouduttua sota-toimien piiriin ei mitään pohjoismaista "yhteismarssia" luonnollisesti tapahtunut; ainoastaan rajoitettuihin avustustoimenpitei-

siin ryhdyttiin. Ei ole syytä sanoa, että tällöin meneteltiin "epäpohjoismaisesti", sillä jokaisen Pohjolan maan vastuunalaisen valtionjohdon täytyy toimia sillä tavoin, millä parhaiten autetaan omaa maata ja kansaa.

On liian aikaista käsitellä kysymystä siitä, mitä unsia eurooppalaisia suuntautumisia tulevaisuus tuo mukanaan, mutta tähän saakka ovat pohjoismaiden edut ja pyrkimykset kulkeneet eri suuntiin, mistä johtuu, ettei muuta asennetta, kuin minkä olemme kokeneet, voitu odottaa. Mutta vaikka pohjoismaiden vastaisten suhteiden käsittely ei ole ajankohtainen, niin pitää näiden maiden sivistyksellinen ja poliittinen samankaltaisuus jatkuvasti yhteistuntoa vireillä.

Kun Eurooppa kerran saavuttaa rauhan, on meillä saamis-
tamme kokemuksista suurta hyötyä yhteistyötä suunnitellessamme. Vieraasta aloitteesta on tuotu esiin kysymys, mikä valtio on aset-
tava yhteistoiminnassa elävän Pohjolan johtoon. On ollut erit-
täin ilahuttavaa todeta, millä voimalla Suomen lehdistö on torju-
nut ajatuksen Suomen asettumisesta johtoon. Tanskalla taas ei
koskaan ole ollut valtopoliittisia pyyteitä. Jos meidän olisi
valittava johtajakansa, niin se olisi Ruotsi, joka meistä on suu-
rin ja kehittynein. Mutta myöskin Ruotsin asianomaiselta taholta
ja lehdistössä on tämä torjuttu. Me siis emme halua johtaa
toisiamme, vaan kukin itseämme.

On varmaa, että Pohjolan kansat pyrkivät vastaisuudessa-
kin yhteistoimintaan. Puolestani en epäile ollenkaan, mikä on o-
leva tulevaisuuden päämäärämme. Yhteistoimintamme tulee etupäässä
kulkemaan kulttuurilinjoilla. Koulujen, oppilaitosten, taiteilijain
ja tiedemiesten vuorovaikutus on jatkuva. Työläiset eivät myös-

kään halua luopua jo viisikymmentä vuotta kestäneestä ammatillisesta ja sosiaalisesta yhteistyöstään. Tämän ohessa tulevat valtiot epäilemättä kehittämään taloudellisia suhteitamme, jotta tulisimme mahdollisimman suuressa määrin muista maista riippumattomiksi, mutta katkaisematta kuitenkaan niitä yhteyksiä näihin maihin, jotka ovat niinhyvin Tanskalle kuin muille Pohjo-lan kansoille luonnollisia.

Tässä pääkohdat herra Stauningin artikkelista.

Kuten siitä ilmenee, on Stauning lämmin pohjoismaiden välisen yhteistyön kannattaja, mutta ei usko tämän työn vastaisuudessa yhtä vähän kuin tähän saakka kantavan hedelmiä muilla kuin sivistys-, sosiaali- ja talouselämän aloilla. Mihinään liittoutumisiin, varsinkaan sotilaspoliittisiin, ei hän näy luottavan.

Ne tanskalaiset piirit, jotka ovat ajaneet ja ajavat pohjoismaiden puolustusliittoa, ovat jo kiiruhtaneet arvostelemaan Stauningin lausumia ajatuksia. Niinpä Nationaltidende sanoo Norden-nimisessä pääkirjoituksessaan 30 p:nä marraskuuta, ettei mitään pohjoismaista "yhteismarssia" tapahtunut Suomen rajalla venäläisten hyökätessä Suomen kimppuun. Kun Stauning kehuskelee olleensa oikeassa ennustellessaan, ettei näin tulisi tapahtumaan, unohtaa hän, että hän osaltaan on syyppä tähän, sillä hän ei ole aikanaan tehnyt mitään sellaisen pohjoismaiden välisen solidaarisen politiikan aikaansaamiseksi, joka on edellytyksenä yhteiselle sotilaalliselle esiintymiselle. "On selvää, että jos ei tehdä kattoa talon päälle, niin kastutaan kun sataa!" Siinä ei tarvita suuriakaan ennustamisen lahjoja, huomauttaa lehti.

Epäilemättä tullaan täällä vielä paljon puhumaan ja kirjoittamaan Stauningin esittämien ajatusten puolesta ja niitä vastaan. Millaiseksi pohjoismaiden välinen yhteistyö tulevaisuudessa kehittyy, ei kukaan tiedä, mutta luulen, että se, joka Stauningin tavoin perustaa laskelmansa entisten kokemusten pohjalle, ei tulevaisuudelta odota liikoja tässä suhteessa.

Kööpenhaminassa, 1 päivänä joulukuuta 1941.

P. Vorstius

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C₃

ASIA: _____

Köpenhaminassa oleva lähetystö rap. 15.

Ministeri Pajula.

4/12-41.

Salainen.

..... KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ

KIRJELMÄ nro 2647/625.

Kööpenhamina-SSA 4 P.NÄ joulukuuta 1941

VIITTAUS: N

..... P.NÄ KUUTA 19 PiTTY nro.....

VIITTAUS D. U. M. / 19.....

Ulkoasiainministeriö- LLE

ASIA: Raportti......

Lähetystö lähettää kunnioittaen tämän mukana Ministeriölle raporttinsa N° 15, jonka nimikkeenä on "Antikomintern-paktin jälkikaikuja Tanskassa".

Ministeri *Ronnelius*

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 15.

Kööpenhamina-ssa 4 p:nä joulukuuta 1941.

25/98 lae . 41
10/12-41

Asia: Antikomintern-paktin
jälkikaikuja Tanskassa.

5 C3

Antikomintern-paktiin liittyminen oli Tanskan hallitukselle erinomaisen raskas ja vaikea tehtävä. Sitä vastusti seitsemän hallituksen jäsentä, nim. sosialidemokraatit Buhl ja Bording ventre-miehet Brorsen ja Kristensen, konservatiivit Fibiger ja Hendriksen sekä radikaali Jørgensen. Viisi jäsentä, nim. sosialidemokraatit Stauning ja Kjarbøl, radikaali Scavenius ja puolueettomat Larsen ja Jacobsen kannattivat liittymistä. Saksan taholta tapahtuneen painostuksen jälkeen taipuivat vihdoin yllämainitut seitsemän ministeriäkin vaadittuun liittymiseen.

Kun sitten 25 p:nä marraskuuta tieto levisi Kööpenhaminassa, että ulkoministeri Scavenius oli Berlinissä allekirjoittanut paktin, järjestivät ylioppilaat saman päivän iltana mielenosoituksia liittymistä vastaan. Mielenosoittajat, joihin vähitellen yhtyi suuria väkijoukkoja, marssivat ensin kuninkaan linnan luo ja poliisin karkoitettua heidät sieltä edelleen ulkoasiainministeriön edustalle, jossa huudettiin "Alas Scavenius! Alas petturi!" Sieltä jatkui matka Raatihuoneentorille, jonka lähellä olevan Saksan lähetystön eteen oli asettunut vahvoja poliisijoukkoja. Poliisit hajoittivat pampuillaan mielenosoittajat sivu-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi _____ ministeriölle.

Ei ulkomaadustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaadustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kaduille. Mielenosoituksia jatkui kuitenkin edelleen pitkin ilttaa ja toista sataa mielenosoittajaa tuli vangituksi.

Myöskin seuraavan päivän iltana oli levottomuuksia ja vielä muutamina iltoina myöhemminkin, mutta niihin osallistui enimmäkseen kommunisteja ynnä muita hämäreitä aineksia.

Mielenosoitusten aiheena oli ensi sijassa se seikka, että suuri yleisö luuli antikomintern-paktin allekirjoittamisen merkitsevän Tanskan liittymistä akselivaltoihin. Oli levitetty huhuja, että Tanskan nyt oli pakko entistä enemmän lähettää elintarpeita Saksaan ja niiden lisäksi kymmeniä tuhansia sotilaita taistelemaan Saksan riveissä venäläisiä vastaan. Englannin radio, jota Tanskassa paljon kuunnellaan ja uskotaan, lienee ollut syyppää mainittujen väärrien huhujen levittämiseen ja sieltä myös kehoitettiin mielenosoituksia järjestämään nimenomaan Scaveniusta vastaan.

Vaikkakin tilanne nyt on suurelle yleisölle selvinnyt, ei vastenmielisyys paktiin liittymistä vastaan kuitenkaan ole sanottavasti vähentynyt. Saksan taistelu Neuvostoliittoa vastaan hyväksytään tosin yleisesti, sillä bolshevikkien kukistumista pidetään suotavana, mutta kun paktin kärki käsitetään tähdetyksi suuressa suosiossa olevia anglosaksisia maita vastaan, joiden toivotaan selviytyvän suursodasta voittajina, harmittaa tanskalaisia kovasti, että paktiin oli pakko liittyä ja sen kautta tavallaan osallistua englantilaisvastaiseen rintamaan.

Olen eräessä aikaisemmassa raportissani kertonut siitä vastakohdasta, mikä Tanskassa on olemassa myöntyvällisen hallituksen ja passiivista vastarintaa harjoittavan kansan välillä. On luonnollista, että kansan vihat tällaisissa olosuhteissa kohis-

tuvat lähinnä maan omaan hallitukseen, jota syytetään siitä, ettei se kykene riittävällä ponnella puolustamaan maan elinetuja saksalaisten vaatimuksia vastaan. Erityisesti ollaan tyytymättömiä ulkoministeri Scaveniukseen, jota pidetään myöntöväisyyksmiesten johtajana hallituksessa.

Ollaan varsin yleisesti sitä mieltä, että Scavenius ei yritäkään mitään vastarintaa, vaan katsoo velvollisuudekseen täytäntöönpanna miltei kaikki saksalaisten vaatimukset. On senvuoksi ymmärrettävää, että häntä pidetään pääsyyllisenä paktiasiakkin. Mainitsen ohimennen kuvaavana piirteenä, että Scavenius tuotiin Berlinistä palatessaan autolla Gjedseristä Kööpenhaminaan, sillä pelättiin mielenosoituksia häntä vastaan Kööpenhaminan asemalla, jos hän olisi rautateitse tullut.

Pääministeri Stauning kuuluu olevan jokseenkin täydellisesti Scaveniuksen käsissä ja tekee mitä viimeksimainittu ehdottaa. Stauningia ei kuitenkaan ainakaan porvarillisissa piireissä erikoisemmin vihata, halveksitaan vaan hiukan. Sosialidemokraattien taholla sen sijaan on hän joutunut ankaramman kritiikin alaiseksi. Muun muassa lienevät hänen vanhat ystävänsä ja puoluetoverinsa, entiset ministerit H.P. Hansen ja Alsing Andersen pitäneet voimakkaita puheita häntä vastaan paktiasian johdosta pidetyssä Rigsdagenin yhteistyövaliokunnan kokouksessa. Sitä vastoin kannattanee häntä edelleen hänen vanha asetoverinsa, nykyinen sosialiministeri Kjørboel.

Paktiin liittymisen seurauksena on lopuksi vielä mainittava, että Tanskan lähettiläs Iontoossa, kreivi Reventlov on rikkonut valinsä hallituksensa kanssa ja julistautunut "vapaan Tanskan" diplomaattiseksi edustajaksi Englannin hallituksen luona.

Lähetystön virkailijat lienevät yhtyneet häneen, jotenka Tanskan hallituksella tällä hetkellä ei liene edustajaa Lontoossa.

Juuri kuulen, että saksalaiselta taholta olisi vaadittu uutta ankarampaa juutalaisvastaista lainsäädäntöä Tanskassa ja m.m. korkeakoulujen juutalaisten professorien erottamista. Hallituksen kerrotaan käsitelleen asiaa ja asettuneen siinä kielteiselle kannalle. Suuren yleisön taholla yhdistetään tämäkin asia antikomintern-paktiin ja katsotaan, että Saksa siihen vedoten haluaa supistaa juutalaisten vaikutusvaltaa Tanskassa.

Kööpenhaminassa, 4 p:nä joulukuuta 1941.

Parvotajula